

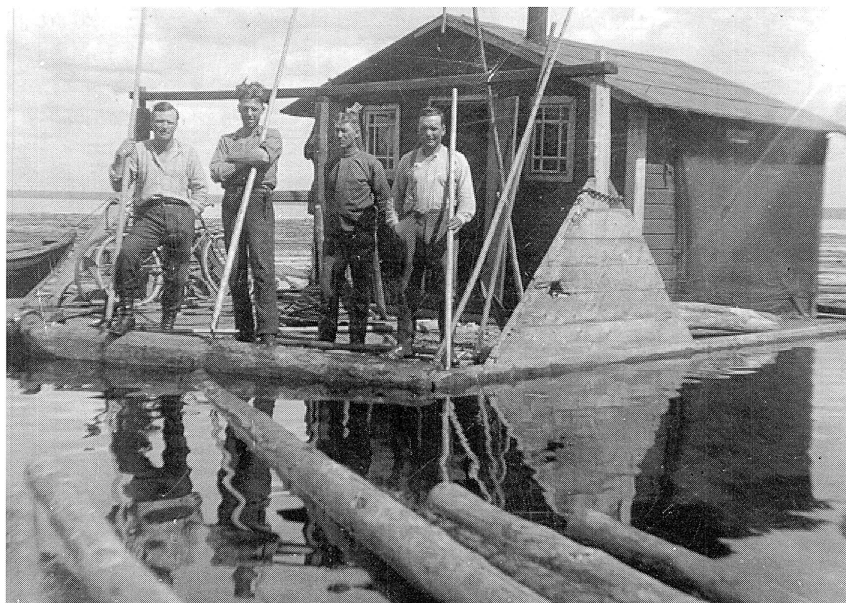
Landrensning på Siljan

Minnesfragment ur det förgångna

Innan timmerbilarna i slutet av 1950-talet tog över transporten av timmer från skogarna användes ju vattendragen som transportled för timret från skogen och fram till sågverken. Stora mängder timmer fraktades över Siljan med hjälp av timmerbåtar med namn som Norsbro, Elfdalen, Göran, Orsa, Insjön, Flottisten m.fl. Det fanns således en hel armada sådana båtar och glädjande nog har inte alla skattat åt förgängelsen, utan man kan fortfarande se några av dessa båtar, nu upprustade som fritidsbåtar.

Över hela Siljan, från norr till söder, fanns stenkistor utlagda på botten med någon kilometers mellanrum. I stenkistorna var fastsatt länsar av sådan längd att översta ändan på stocken stack upp över vattenytan. Korsordslösare känner säkert igen namnet dykdalb eller diktål som de kallas på soldmål och en sådan fanns något hundratal meter ut från ångbåtsbryggan. Timmerbåtarna med sitt släp av timmer förtöjde vid en sådan dykdalb och spelade in timmersläpet, för att sen fortsätta till nästa.

Mycket timmer hade flutit iland och låg utefter stränderna, till glädje för oss barn som kunde bygga flottor av stockarna, eller paddla, sittandes grensle på en stock. Timret som var på drift hade antingen slitit sig ur timmersläpen vid hårt väder eller också från skiljet vid Sanda. Timret skulle dock tas omhand och då kom landrensningen in i bilden, vilket arbete utfördes under ett par sommarveckor mellan slåttern och höbärgningen.

Tidig modell av landrensningssflotte. Med det obligatoriska verktyget båts-hake poserar fr.v.Lind Lars, Mas Gustav, okänd och Lind Anders. Bilden troligen från 1920-talet.

Landrensningen utfördes från en hoptimrad flotte i storlek c:a 4 x 8 meter. På ena kortändan, aktern, stod en raststuga c:a 2,5 x 3,5 m med fyra kojor, två på var sida med ett bord med sittbänkar mellan. Innanför dörren fanns en kaminspis så att man kunde torka kläder och värma medhavd matsäck.

I fören fanns ett ankarspel för att driva flotten framåt med handkraft. Ankarspelet bestod av en stående ståltrumma c:a ½ meter i diameter och med fästen i toppen för träreglar. En ställlina som var fästad vid trumman med ena änden hade ett stort ankare i den andra. Man rodde iväg med ankaret ett 75-tal meter och slängde det i sjön för att sedan spela flotten framåt genom att gå runt, runt trumman och dra in linan. Bakom flotten fanns ett stort antal länsar där det ilandflutna timret flottades in.

Besättningen bestod av fyra man, två som gick utefter stränderna och drog ut stockarna och skickade ut dem mot flotten där de togs emot av en man som matade in dem genom en liten öppning i länsen. Den fjärde skötte om framdrivningen av flotten som på det sättet tillryggalade över en kilometer per dag.

Anders Lind i Bengtsarvet var ålderman och därmed självskriven befälhavare. De övriga i besättningen var hans svåger, Erik Blom, Ivar Sörbu och min far, Anton Leander. För en elvaåring var det naturligtvis ett äventyr att få följa med någon gång och "hjälpa till" i arbetet, och med matsäck som min mor hade lagt i gav vi oss iväg på morgonen.

På min mors cykel, som jag fick låna, (egen cykel fick jag först vid konfirmationen) körde vi ner till ångbåtsbryggan, där Lind-Anders redan var igång. "Du har väl metreven med dig?" frågade han och visade upp en kruka med kvidd som han hade med sig. Anders hade sitt båthus fullt med allehanda fiskredskap i det magasin som står strax intill vägbanken ut på bryggan och som en gång i tiden hade använts för lagring av varor som kom med ångbåten till handlanden A.L.Newton (Njuttan). Han hade en sump i vattnet nedanför där han hade gott om kvidd, som han vanligtvis tog upp med en kviddnot.

På en nyare flotte är Anton Leander, Erik Blom och Lind Anders uppställda för fotografering. Mannen till höger är troligen en tillfällig besökare. Obs att cyklar togs med på flotten. Man visste ju inte var man hamnade efter arbetsdagens slut.

Lind Anders var urstark. Det berättas att vid den tid då Njuttan hade varumagasinet vid bryggan, lovade Njuttan honom en mjölsäck om han kunde bära den uppför Båthusbacken utan att vila. Anders kastade upp 100-kilos säcken på ryggen och knegade uppför hela backen med säcken hem till Lindgården och in i härbret. Lind-Anders var inte särskilt lång men bred som en lagårdsdörr, godmodig och snäll och var alltid ute på Siljan med sin båt på fiske. Han var ogift och blev 96 år gammal.

Erik Blom, hans svåger kom från Bonäs, var en gladlynt historieberättare, som underhöll arbetskamraterna med den ena skrönan efter den andra.

Sörbu Ivar var en av Solleröns mera framstående idrottsmän, centerhalv i fotbollslaget, duktigt friidrottare med löpning 400 m som specialité (innehar fortfarande klubbrekordet) men även spänstig hoppare.

Sammils Anton, arbetade i skogen om vintrarna och med jordbruket sommartid, arbetade en period som snickare hos B. A Olssons Snickeri i Rothagen, kunde hantera såväl murslev som hyvel. Sjöng gärna medan han arbetade och var duktig på att steppa.

Flotten hade ankrat upp på andra sidan Grötnäs norr om ångbåtsbryggan kvällen innan, så de tre roddbåtarna var uppdragna vid båtplatsen strax norr om bryggan. Cyklar och övrig utrustning lastades på båtarna när alla hade samlats och så gav vi oss iväg.

Länsarna med allt timmer hade under natten drivit mot land så det var ett styvt arbete att dra loss allt först så att arbetet kunde börja. Ivar rodde ut ankar och två man fick gå runt trumman och driva flotten framåt för att få loss timret, medan de andra drog loss stockarna från land.

Framåt halvtio-tiden närmade vi oss ångbåtsbryggan, men då ångbåten från Mora mot Leksand, Engelbrekt, var i antågande fick vi vänta, eftersom det skulle ta nästan en timme att passera bryggan med hela timmersläpet. Det var ju lägligt för Anders visste att det fanns en risvål utlagd i närheten så vi tog fram rev och metspön som fanns ombord och började meta. Och visst nappade det! Ett femtontal abborrar innan det var dags att fortsätta. Abborrarna lades i en hink med vatten för att inte torka ut.

Så fortsatte arbetet och flotten forsade fram med en hastighet av nästan en tiondels knop. Snart var det dags för middagsrast framåt ettiden. I matsäcken fanns två Rullperstupper och en flaska mjölk. För den oinvidge, som inte känner till denna delikatess, kan berättas att en Rullperstuppa består av stekt sill och potatis inrullat i tunnbröd. Efter maten var det dags för en middagslur i kojerna, täckta med hyvelspån, och ganska snart hördes ljudliga snarkningar inifrån stugan. Vad skönt att få ligga i en av dessa kojor och få höra vattnet klucka runt stugan!

Landrensingsfottens hytt är nu rödmålad och med vita knutar. Här finns Lind Anders vid ankarspelet med Erik Blom, okänd och Sörbu Ivar stående beredda med båtshakarna. Bilden troligen tagen väster om Sollerön.

Vi var nu nedanför Skålkitt där man vintertid åkte skidor nerför ”branterna” och jag tog fram metspöet igen. Efter en stund kom Anders ut och satte sig bredvid, och där satt vi och metade och pratade tills de andra hade vaknat och arbetet kunde fortsätta.

Sent på eftermiddagen, i närheten av Tacknäs, var det dags att ankra upp och göra fast flottan för natten. Dagen var varm och Ivar tog av sig sina flottarstövlar och kortbyxorna och tog ett svalkande dopp. Dock hade han glömt att ta av hatten som seglade iväg med förlig vind åt Soldkalven till, innan den, fylld av svett och Siljans vatten, sakta sjönk och lade sig tillrätta på botten strax söder om Tacknäs.

Även om arbetet med landrensningen många gånger var slitsamt så tror jag att alla såg fram mot dessa sommarveckor. Man var tillsammans i ett trivsamt och glatt arbetslag och kunde styra arbetet själva, och vad kunde väl mäta sig med att i lagom takt färdas utefter stränderna runt Sollerön och från Gesunda-landet fram till Siljansnäsgården. Under de sista åren ersatte Nils Myhr, även han en duktig idrottsman, Erik Blom.

De två sista åren, innan biltransporterna helt tog över, ersattes stugan med sin flotte av en motordriven båt, vilket gjorde att arbetet blev både lättare och effektivare men kanske inte lika roligt, åtminstone inte för en elvaåring. Alla dessa timmertransporter till sjöss utfördes i regi av den numera insomnade Dalelfvarnes Flottningsförening.

Sammils Bengt